

**Kitapçık 2: Sivil Toplum-Dünya'da Barışı
Yeniden Tesis Etmek**

**Kıbrıs Sivil Toplumunu
Güçlendirme Programı
Uluslararası Sivil Toplum Forumu
Haziran 2008**

Barisi tesis etmek

Forumdaki barış tesis etmekle ilgili seanslar bizi Güney Afrika'dan Kuzey İrlanda'ya ve Kıbrıs'taki iki toplumlu çabalara götürdü. İnsanların zorluklar ve acılarla dolu konular üstünde çalışırken yaşadıkları etkileyici ve ilham verici hikayelerini dinledik. Kuzey İrlanda'dan Trevor Ringland ve Dave Cullen'in ifade ettiği gibi "bir arada yaşamak zorundayız. Şimdi bir arada barış içinde mi düşmanca mı yaşayacağımıza karar verebiliriz." Kuzey İrlanda Barış Oyuncularının bizzat yaşadığı, insanı duygulandıran hikayesini ABD'deki Tufts Üniversitesi'nden Profesör Diana Chigas barışı tesis

Lefkoşa'nın eski belediye başkanları Mustafa Akıncı ve Lellos Dimitriades Ada Çapında İşbirliği dalında 2008 Sivil Toplum Ödülünü verdi.

etmede sivil toplumun yeri bağlamında aktardı. Dr. Bulent Kanol (Management Centre) ve Dr. Maria Hadjipavlou (Kıbrıs Üniversitesi) 1970lerden bu yana Kıbrıs'taki barış çabaları ile ilgili araştırma bulgularını tartıştı. Tartışma bu bulguları günümüze taşımaları, ve katılımcıların önümüzdeki bu fırsat penceresinden yola çıkarak STÖlerinin nasıl ileriye gidebileceklerine dair pek çok yararlı öneride buldukları bir tartışma seansı ile son buldu. Halen devam eden iki toplumlu toplantılar hakkında bilgi almak için ulkanol@mc-med.org adresine ulaşmaktan çekinmeyiniz.

16 sıradışı örgütün Kıbrıs'ta yaptıkları çalışmalarından ötürü ödül aldığı 2008 Sivil Toplum Örgütleri Ödül Törenine iyimser bir hava hakimdi.

Sivil toplum – Kuzey İrlanda'da insanları bir araya getirmek

Kuzey İrlanda'da insanlar arasında duvarlar var – komşuların birbirlerine şiddet yaşatmasını engellemek için gözle görülür beton duvarlar ancak aynı zamanda aşamayacaklarını bildikleri görünmez duvarlar. 1921 yılında İrlanda'nın İrlanda Cumhuriyeti ve Kuzey İrlanda olarak bölünmesinden bu yana Kuzey İrlanda'da çatışma olmuştur – bazen bombalarla İngiliz askerlerine karşı savaşarak bazen de iç savaş derecesinde siviller arasında şiddetli çatışmalar. İngiliz Protestanları sömürgeci olarak gören Katolikler, Kuzey İrlanda'yı İngiltere'nin bir parçası olarak gören Protestanlarla çatışıyor. Gelişigüzel bombalama ve ateş açma, 'öteki' bölgeye giren insanlara düzenlenen saldırılar, kışkırtıcı yürüyüş ve gösteriler çok gergin ve mutsuz bir ortam yarattı. 1997'de bir barış süreci başlatılmış olmasına rağmen 3600 insanın öldüğünü ve çok daha fazlasının yaralandığını unutmak kolay değil. Bu kadar acı ve yıkımdan sonra insanlar bölünmüş bir İrlanda'da yaşayıp nasıl umutlu olabilir?

Kuzey İrlanda'nın yetişkin insanları acı ve nefret dolu bir dünyada büyüdü. Ama çocukları için farklı bir dünya görmek istiyorlar. PeacePlayers International'ın konuşmacılarından biri olan Trevor Ringland anne ve babası ile kız kardeşini bir IRA bombasının öldürdüğü 11 yaşındaki bir erkek çocuğunu anlatıyor. O bombalamaya misilleme olarak Katolik bir birahaneye açılan ateş sonucunda daha çok insan öldü. Birahaneye açılan ateşte ölen kurbanlardan birinin de küçük kardeşi erkek bir çocuktü. Trevor için hiç unutamadığı an 1996'da adada barışı desteklemek amacıyla İrlandalı bir rugby takımıyla dünyanın en iyi oyuncularından oluşan bir rugby takımı arasında düzenlenen maçta yaşandı. Çatışma içindeki bir toplumda yaşananların altını çizmek için maça bu iki erkek çocuğu da geldi, ve Katoliklerle Protestanlardan oluşan 30,000 kişi de destek için oradaydı. Çocukların başına gelenler orada toplanan insanların gelecekte adada bu türden bir felaketi engellemek için daha iyi ilişkiler kurmaları gerektiğine dair bir meydan okumaydı.

'Çok zarar verdik, burada çok acı var. Ama gelecekte meydana gelebilecek acıları şu anda engelleyebiliriz. Kendimiz için yeni tanımlar yaratmalıyız. Bizim İrlanda geleneğimiz İngiliz geleneğini ve İngiliz geleneği de İrlanda geleneğini kabullenmeli. Kabullenmeyi düşünmeliyiz, çatışmalar ve şiddete yol açan dışlamayı değil. Ben Ulsterliyim (İrlanda adasındaki dört eyaletten biri), İrlandalıyım ve İngilizim ve ikisi birbirinin yerini alabilir. Avrupalıyım ve bu parçalarımın herhangi birine hakaret eden kişi bana hakaret etmiş sayılır.'

PeacePlayers Kuzey İrlanda'dan Trevor Ringland ve Dave Cullen etkileyici sunumlarından önce.

Küçük Bir Adım

Trevor genç kuşaklara çatışmayı değil barışı aktarmayı hedefleyen Küçük Bir Adım kampanyasının bir parçası. Ana fikir diğer toplumla kaynaşmak için insanları bir adım atmaya teşvik etmek.

"Dostlar edinirseniz düşmanları yok edersiniz". Bütün mesele kendi hayatınızla ilgili sorumluluk üstlenip bir adım atmak, bir engeli yıkmak. Bu büyük bir adım da olabilir, küçük de ama herkes bir şeyler yaparsa bundan kuvvet doğar. Çatışma süresince başkaları onu yıkmaya çalışırken toplumu ayakta tutmaya çalışan binlerce insan vardı. Büyük olduğu kadar çoğu zaman göz ardı edilen çabalarıyla toplumumuzu bir iç savaşta parçalanmamasına yardımcı olan Küçük Bir Adım kampanyasında iş, eğitim, spor, sanat dünyasından ve gönüllü örgütlerden insanlar görev alıyor. Hepside

kendilerini sıradan insanların bakış açılarından yola çıkarak ortak bir geleceği kurmaya adanmışlar. Bunun yanında etkin olarak ortak bir geleceği desteklemesi için hükümet nezdinde lobicilik faaliyetleri de yapıyorlar.

"David ve ben sorunlu zamanların çocuklarıyız. Geçmiş unutulmalı ve çocuklarımızın geleceğini kirletmemeliyiz. Nelson Mandela "barışı dostlarınızla değil, düşmanlarınızla yaparsınız" demişti. Kuzey İrlanda'da dostlarımız olması gereken insanlarla barış yapmamız gerektiğine inanıyorum – ötekilerle ise, bir uzlaşma sağlayarak, nefretle dolu olanların ilişkilerinize yön vermelerine izin verememeye çalışırsınız."

Babası polis memuru ve kendisi de Protestan olan Trevor, Katolik Dave Cullen'la birlikte Kuzey İrlanda'da PeacePlayers International'da gönüllü olarak çalışıyor.

Dave Batı Belfast'ın kötü bir mahallesinde geçen çocukluğunu, babasının 1970lerin başında olaylarda öldürülmesini, annesinin aileyi geçindirmek için verdiği mücadeleyi, bulaştığı kavgaları anlattı, ki bunların biri sonucunda hastanede ağır yaralı olarak yattı. Babası Cumhuriyetçi olduğu için polis ve İngiliz Ordusu ailesini taciz etti. Basketbol siyasi çağrışımları olmayan bir Amerikan oyunu olduğu için üniversitede basketbol oynamak Dave'in baskılardan biraz kurtulmasını sağlamış.

2002de Sean ve Brendan Tuohey kardeşler tarafından kurulan PeacePlayers International 'birlikte oynayan çocuklar birlikte yaşamayı öğrenebilir' düşüncesi üstüne kurulmuş. Yetenek ve tutkularını, Amerika'daki bağlantıları ile de birleştirerek Katoliklerle Protestanlar arasındaki sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla İrlanda için kullanabileceklerini fark ettiler. www.peaceplayersintl.org

PeacePlayers – birlikte oynayın, birlikte yaşayın

Bugün Dave her iki toplumdan çocuk ve gençlerin karışık takımlarda basketbol oynadığı PeacePlayers'de gönüllü çalıştırıcılık yapıyor.

PeacePlayers'in Belfast'taki ilk etkinlikleri aynı bölgedeki iki okuldan gelen çocuklarla başladı. Okullar aynı sokakta olmasına rağmen çocuklar daha önce hiç tanışmamıştı. Şiddetin patlak vereceği korkusuyla yetkililer çocukları birbirlerinden uzak tutmuşlardı ve hatta aynı anda okula gelmelerini engellemek için dersleri farklı saatlerde başlatıyorlardı. Bazı ebeveynler PeacePlayers'in ilk maçına çocuklarının katılmasına izin vermedi. Çocuklar ilk maç için spor salonuna ayrı otobüslerde götürüldü. İlk maçta her şey yolunda

gidip birlikte oynayıp maç içinde de birbirleriyle konuşmaya başlayınca bir sonraki maça giderken otobüslere birlikte bindiler. O çocuklar duvarları aşmış birbirleriyle bir bağ kurmuşlardı.

Dave anlatmaya devam ediyor: 'PeacePlayers International, Kuzey İrlanda bana ayrı düşmüş toplumlarda büyürken öğrendiğinizden daha iyi bir yaşam olduğunu öğretti. Yolun karşı tarafında yaşayanlardan nefret etmek zorunda değilsiniz. Onlar da tıpkı bizim gibi ailelerini seven insanlar.' Dave ailesine yaptıklarından ötürü polisten ve İngiliz ordusundan hala nefret ettiğini itiraf ediyor.

Ancak öfkesini benzer koşullarda yaşayan çocukları daha iyi bir geleceğe hazırlamak için kullanıyor. Dave Protestan bir mahalleye taşınıp çocuklarını Belfast'taki birkaç karışık okuldan birine göndermesine rağmen ailesi hala kimliklerini komşularından gizlemek zorunda kalıyor. Dave Kuzey İrlanda'daki olayların yakın zamanda bitecek gibi görünmediğinde ısrar ediyor. Ama devam eden sorunların varlığı onlarla ilgilenmek ve bizzat çözmek için iyi bir sebep.

ABD'deki Tufts Üniversitesinde Profesör olan **Diana Chigas** CDA Ortak Öğrenme Projeleri Merkezi'ndeki 'Barış

Üstüne Düşünmek' projesinin yöneticilerinden biri. Proje Balkanlar, Orta Afrika, Sri Lanka, Endonezya, Kuzey İrlanda, Güney Afrika, Burundi ve Kıbrıs gibi yerlerde barışı tesis etmede sivil toplumun rolünü araştırmak için 'işbirlikçi öğrenme' yaklaşımını uyguluyor.

Deneyimlerimizi belli bir çerçeveye oturtmak

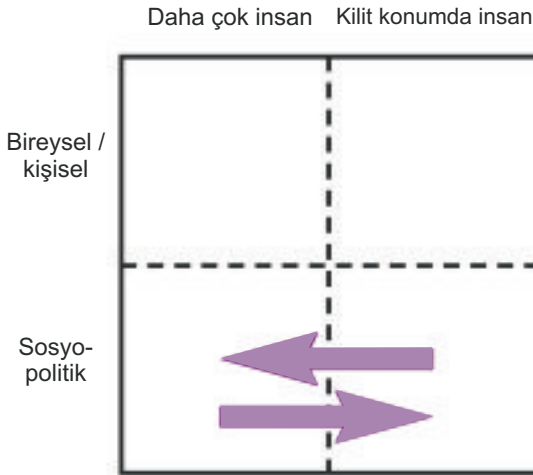
Diana konuşmasına sivil toplum kavramını tartışmaya açarak başladı. Sivil toplum pek çok örgüt ve derneği barındırır.

– kamu yararına STÖler, sendikalar, kiliseler, ticaret odaları ... Uluslararası bağlantıları olan bir sivil toplum yerel STÖlerden (genellikle toplum-bazlı örgütler olarak anılırlar) çok farklıdır yerel STÖlerin coğrafi erişimi ikisinin arasında bir yeredir. Kalkınma yardımı sektörü çerçevesinde 'proje toplumu'ndan söz edebiliriz. Bu örgütler sadece birbiri ardına projeler gerçekleştirmek için var olup alabildikleri her türlü projeyi alarak var olmaları için gerekli geniş vizyondan yoksundurlar.

Sivil toplumun barışa olan katkısını ölçmek zordur. Barış tesis etme programlarının çoğu yapbozun (genellikle

küçük) bir parçasını etkilemeye yönelik ayrı ayrı çabalar ve her şeyi yapabilecek tek bir proje yoktur. Uygulayıcılar genellikle şöyle der: 'Bütün bu farklı etkinliklerimizin zaman içerisinde toptan bir sonuç vereceğine inanmak zorundayım.' Küçük adımlar bir araya gelip değişim için nasıl hareket gücü yaratabilir?

Diana sivil toplumun barışı tesis etme çabalarının barış etkisini nasıl geliştirebileceği üzerine işbirlikçi bir çaba çerçevesinde tüm dünyada çatışma konusu üstüne çalışan 200'den fazla ajans ve pek çok bireyin yer aldığı Barış Üstüne Düşünmek (Reflecting Peace Practice) projesinin bulgularını sundu.

RRP Matrisi: program stratejilerini incelemek için bir araç (Diana Chigas'ın sunumundan bir şema)

RPP pek çok barış eylemcisinin farklı düzeyde çalışmasına ve her düzeyde iyi programlar uygulamasına rağmen bu çoklu çabaların semeresini tam olarak göremediğimizi ortaya koydu. Pek çok farklı barış girişiminin bir durum üzerinde nasıl toplam bir etkisi olabilir? Programların daha geniş kapsamda barış üzerindeki etkisini geliştirmek için programları tasarlarlarken mikro ve makro düzeyleri nasıl birleştirebiliriz?

Daha fazla bilgi ve belge indirebilmek için www.cdainc.com/cdawww/default.php

İnsanlarla konuşun, insanları da işin içine katın

Sivil toplum barışı tek başına tesis edemez. Sivil toplum barışa katkıda bulunan pek çok etkinlikte rol alır ancak süreçteki tek oyuncu değildir. Bir barış sürecinin pek çok düzeyde eşzamanlı ilerlemeye ihtiyacı vardır – sosyal, siyasi ve yapısal. Ayrıca yönetimden ve aralarında sivil toplumun da bulunduğu pek çok oyuncudan desteğe ihtiyacı vardır.

Sivil toplum aktörleri diğer ilgili insanlara yaklaşarak barışa ulaşmaya çalışırlar: barış vatandaşların katılımı olmadan tesis edilemez. Burada iki önemli yaklaşım var: 'daha çok sayıda' insanı veya 'kilit konumdaki' insanları işin içine iki düzeyde katmak: bireysel ve sosyo-politik. Bu sayfa 4deki şemada anlatılmaktadır.

Kilit konumdaki insanlar girişimin başarısı için önem (ancak barışı tesis etme projesi üzerindeki etkileri olumlu da olabilir olumsuz da) arz eden kişilerdir. Öte yandan katılımı artırarak barış sürecini sahiplenmeyi yaygınlaştırmak önemlidir. Bu dahil edilme – barış sürecinin halka ait olduğu duygusunu geliştirmek – etkinlikler gerçekleştirmek ve onların başarısından daha önemlidir. Kuzey İrlanda'da halkın yaklaşık %65'i barış sürecinin bir parçası olmuştur. Güney Afrikada barış komiteleri kurulmuş ve barış denemeleri televizyondan yayınlanmıştır. Böylelikle insanlar 'hedef olmaktan çıkıp 'oyuncu' olmaya dönüşmüş ve barış için bir şeyler yapabileceklerini düşünmeye başladılar.

Başarılı barış tesisi için hem daha çok kilit konumdaki insanı ve daha çok sayıda insanı sürece dahil etmek gereklidir – biri olmadan öteki etkisizdir.

Aşağıdaki sivil toplum rolleri barış çabalarının 'birikmesine' yardımcı olur:

- İletişim – sürecin dışında kalmış tarafları masada bir araya getirerek, halkla iletişim kurarak, zorlu konularda diyalog yolunu açarak. Makedonya'da birbirine tamamen zıt siyasi partilerden kadın politikacıları kadın sorunlarına yardımcı olmaları amacıyla bir araya getirmek diyalog gerçekleştirmeye iyi bir örnektir.
- Sürecin sahiplenilmesini yaygınlaştırmak
- Sosyalleşme ve köprü kurmak – tepki veren bir çevre yaratmak
- 'Bozguncuların' 'bozmasını' engellemek.

Ancak akılda tutulması gereken uyarılar var:

- Sivil toplumun katılımı bütün insanların katılımı ile aynı şey değildir. Sivil toplum her zaman etnik veya siyasi olarak dengeli değildir.
- Yerel STÖler, parasal desteği hükümetler tarafından mali olarak desteklenen daha büyük uluslararası STÖlerden alıyor olabilir. Bu paranın nasıl harcanacağı yerel STÖlerin her zaman öncelikli konusu olmayabilir. Bağımsız bir vizyon oluşturup onu korumak ve para destekçinizle müzakere edecek cesarete sahip olmak zor olabilir ama bu, bağımsız sivil toplumun temel özelliklerinden biridir.
- Bağımsız sivil toplum ayrıca barış tesis etmekle aynı şey değildir: sivil toplum ile barış süreçleri arasında bir bağ olması gerekir.
- Bazen STÖlerin barış sürecine yardımcı olabilmesi için özerk olması gerekmez – hükümetinizle birlikte çalışırken lehinde söyleyebileceğiniz şeyler aleyhte söyleyeceklerinizden çok daha fazla olabilir.
- Demokrasiyi desteklerken sivil toplumların aynı zamanda çatışmayı körüklemesi mümkündür. Örneğin bağımsız medya hem barışı hem de şiddeti destekleyebilir.

Bunların işe yaradığını biliyoruz:

- Strateji ile analiz arasında bir bağlantı kurmak gerekir. Barış tesis etme programlarının çoğunun hedeften şaştığı için etkisiz olduğunu biliyoruz: durumu yeterince tahlil edip stratejilerini buna göre geliştirmiyorlar.
- Bazı bağlantılar kurmamız gerekiyor:
 - 1.ci yol (resmi süreçler) ve 2.ci yol (vatandaşların süreçleri) arasında
 - 'Kilit konumdaki' insanlarla 'daha çok sayıda' insanla – özellikle de 'ulaşılması zor olan' insanlarla.
 - Bireysel çalışmalardan daha büyük ölçekli sosyo-politik çalışmalar arasında. Önemli konumdaki kilit konumdaki kişilerin barış için çalışmaya başladığı durumlarda işe yarar.

- Kilit konumdaki insanların kişisel olanla sosyo-politik olan arasında bir bağ oluşturması – yani barış tesis etmeyi kişisel çerçeveden çıkarıp halka aktarmak – için kullanılacak yöntemlerden bazıları:
 - Halk arasında barış dilini kullanmak
 - Profesyonel veya sıyası bir kimlikle karşı tarafa ilgi duyduğunu göstermek
 - Çeşitli fikirlerin politikalarda, yapılarda ve anlaşmalarda benimsenmesi için çalışmalar yapmak
 - Daha önce 'hiç akla gelmeyecek' fikirleri görüşme masasına getirmek
 - Çatışmanın kökenlerine ve körükleyicilerine hitap etmek için yapıları ve süreçleri değiştirmek
 - İnsanları yetkilendirmek – 'hedefleri' 'oyunculara dönüştürmek.

Yerel ve uluslararası örgütler arasında barışı tesis etmek için işbirliği

Yerel STÖler barışı tesis etme çalışmalarını sürdürmek için uluslararası kuruluşlar veya bağışçılarla çalışabilir. Bunun önemli yararları olabildiği gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkma riski de var. Uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak harika fırsatlar yaratabilir:

- Önemli sorunları ortaya koymak için geniş bir alan
- Zıt kutuplardaki insanları bir araya getirmek için güvenli bir ortam
- İnsanların korunması
- Daha çok katılım
- Baska ülkelerden karşılaştırmalı tecrübelerin ortaya konması
- STÖlerin kaynaklara erişmesine yardımcı olmak
- Soruna uluslararası yandaşlık desteği

Ancak uluslararası örgütlerle işbirliği uzun vadeli etkileri zayıflatabilir:

- STÖlerin hükümetlerle çalışma fırsatlarını kısıtlamak
- Strateji, parasal destek vs. meydana gelen değişimler yerel çabaları ve hareket gücünü zayıflatabilir
- Yerel olarak en önemli öncelikleri gerçekleştirmeye çalışmaktansa uluslararası örgütler kendi önceliklerinin pesine düşebilir: parasal destek ve sıyası kısıtlamalardan dolayı göreceli olarak kolay olan çalışmalara parasal destek sağlayabilirler, ama bu en önemli sorunları çözmeyebilir.

Nihayetinde çözüm, sonuçlarıyla yasayacak olan insanların yararına olmalıdır.

Roelf Meyer: Güney Afrika'da barış

"Bugün Kıbrıs'ta bir fırsat penceresi olduğuna samimiyetle inanıyorum.

Trevor ve Dave'in Kuzey İrlanda ile ilgili söylediklerini teyit etmek istiyorum. Kuzey İrlandalı liderler 1997 yılında Güney Afrika'ya geldi. Aynı odada oturmaya hazır değillerdi. Nelson Mandela onlarla konuşmaya geldiğinde bile iki konuşma yapmak zorunda kaldı. Bugün ortaya çıkan sonucu görüyorsunuz – kolay olmasa da bir barış süreci gerçekleşiyor. Bu adamlar Kuzey İrlanda'da neyi doğru olarak yapıyorlardı?

Güney Afrika'da demokrasi sürecini 1990'da başlattık – önce görüşmeler hakkında konuştuk, sonra görüşmelere geçtik; müzakereler hakkında görüşmeler yaptık, sonra müzakerelere geçtik. Bunu öğrenmemistik – sadece uyguladık.. Demokratik yönetim sorununu çözmeye çalışmaya başlamamızdan bir kaç yıl sonra siddet olayları patlak vermeye başladı. O sıralarda Güney Afrika'da aşırı derecede sıyası siddet vardı (çok şükür son zamanlarda Kıbrıs'ta hiç siddet olmadı). 1990 ile 1994 yılları arasında bütün apartheid dönemindekinden daha çok sayıda insan öldü.

Siddet olayları devam ederken barış hakkında konuşamazdık. Kim konuşabilirdi? Konusabilecek bir tek kişi vardı: Başpiskopos Desmond Tutu. O, 'Sen, Mandela, de Klerk, bir araya gelin ve barışı nasıl tesis edebileceğimizi konuşun' diyebilirdi. İşte bu, sivil toplumun sıyasetçileri ısın içine nasıl katabileceğine dair başarılı bir modeldir.

Bir Cumartesi öğleden sonra Baskopos Desmond Tutu ile bir araya geldik. Güney Afrikalı bir grup insan olarak ilk defa bir araya gelmiştik. Üç ay sonra, 14 Eylül günü belge imzalanmıştı – Ulusal Barış Anlaşması. Anlaşma on bölümden oluşuyordu – her biri o sırada barışı tanımlamak için gerekli olan konuları ele alıyordu. Üç ay boyunca müzakere edildi. Güney Afrika'da barışçıl bir çözüme doğru gidecek müzakerelerin başlangıcıydı.

Desmond Tutu ve diğer liderler sivil toplumu, ısı dünyasının ve siyasetin liderlerini bir araya getirdi. Üç taraflı bir anlaşmaydı ve iste bu yüzden bu belge en etkin anlaşmalardan biri oldu. Bugün burada UNDP-ACT için çalışan Jaco Cilliers bunu uygulamaya koyan genç eylemcilerden biriydi. En alt düzeylerde barış komiteleri vardı. Apartheid cephesinin uygulayıcıları ile ve apartheid karşıtı cephenin eylemcileri bir araya gelip oturduk. Engelleri kurumsal bir biçimde asıp bes yıl içinde Güney Afrika'da iyi örgütlenmiş bir örgüt haline geldi. Anayasa üzerindeki müzakereler sürerken bu insanlar barışa göz kulak olurken de huzur içinde anayasayı müzakere ettik.

340 yıldan beridir Güney Afrika'da hüküm sürmüş olan ırk ayrımcılığına karşı, bölünmenin iki tarafından gelen etkileşimli, işbirlikçi bir çabaydı. Irk ayrımcılığına göre oluşmuş farklı bölgelerde yaşıyorduk. Kıbrıs gibi mi? Kıbrıs sorununun ırkçılık sorunu olmadığını söyleyebilirsiniz. Size meydan okuyorum – peki o halde nedir?

1997 yılında Kıbrıs'a ilk geldiğimde Güney'den insanlarla konuştum ve sonra da Kuzey'e geçmeyi basarıp oradaki insanlarla da konuştum. Her iki tarafın insanları öteki taraftakinden düşman olarak bahsediyordu. Bazen daha da kötüydü – birbirlerinden hayvan olarak söz ediyorlardı. Bence bu böyle kalmamalı. Bu değişmeli.

“Bugün Kıbrıs için yeni bir başlangıç zamanı olabilir.”

MC ve NGO Support Centre Yöneticileri Bülent Kanol ve Michalis Avraam, KSTGP konsorsiyumu olarak INTRAC'la etkin bir çalışma yaptı.

Kıbrıs'ta bir çözüme doğru iki-toplumlu çalışmalar: tarihçe ve mevcut durum

Dünya'da sivil toplumun barışı tesis etme örneklerini dinledikten sonra, acaba Kıbrıs'ta durum nedir? Management Centre Direktörü Bülent Kanol, ve Kıbrıs Üniversitesi'nden (ve Barış Merkezi kurucu üyesi) Yrd. Doç. Maria Hadjipavlou, bu konu ile ilgili 2007 yılında yaptıkları çalışma hakkında genel bir değerlendirmede bulundu. Kıbrıs'ta çatışma, çözüm çalışmaları ve barış tesis etme faaliyetlerinin uzun bir geçmişi var. Amaçlarından bir tanesi her iki toplumdaki insanlar arasında bağlantılar oluşturup karşılıklı bir anlayış oluşturmak ve böylelikle bir çözüm olması durumunda hazır bir insan altyapısı oluşturmaktır.

Sivil toplumun barış tesis etme girişimleri Kıbrıs'ta 1960lardan beri yapılmakta. Kıbrıs'ta barış tesis etme girişimlerinin büyük çoğunluğu liderlerle garantör güçler (Yunanistan, Türkiye ve İngiltere) arasında gerçekleşmiştir. Kıbrıs Türk toplumunda 2004 yılında Annan Planı'na yönelik halkoylaması için kitlesel fikir beyanlarının ortaya çıkmasına kadar sivil toplumun rolü hep sınırlı kalmıştı.

Yine de 1980lerden bu yana alt düzeylerde barış tesis etme çalışmaları Kıbrıs sivil toplumu içinde epey gerçekleşmişti. Genel anlamda sivil toplum barış tesis etme çalışmaları 1. cı yolun müzakere biçiminde gerçekleşti. Siyasal havanın uygun olduğu durumlarda iki-toplumlu eylemciler 'kitleleri harekete geçirmek' için kişisel kapasitelerini daha geniş kapsamlı sivil toplum örgütlerine aktardılar. Daha büyük kamu sektörü sendikaları ve Ticaret Odası barışı tesis etme amacıyla daha küçük, kamu yararına çalışan STÖlerle birleşince hareket güç kazandı.

Kıbrıs Rum toplumunda ise Sivil Toplum:

- uzlaşma ve barış tesis etmenin başlarında aracılık yaptı
- süreci gerçek anlamda etkileme aşamasında daha az etkili
- yapısal olarak gevsek, dağınık ve süreklilik arz etmeyen bir durumdaydı
- siyasal partiler ve diğer siyasal güçlerle ilişkilendiriliyordu.

Kıbrıs Türk sivil toplum hareketleri iki ana çatı altında örgütlenmişti: 'Ortak vizyon' ve 'Bu memleket bizim' platformları;

- İç ekonomik ve siyasi meselelerdeki farklılıklarını bir kenara koymayı,
- 'Çözüm ve AB' pankartı altında güçlerini birleştirmeyi,
- Annan Planı'na 'evet' denmesi için toplu gösteriler düzenlemeyi,
- Uzlaşmaz siyasi liderliği devirmek için gerekli gücü oluşturmayı başardılar.

2004deki Annan Planı halkoylaması öncesinde Kıbrıslı Türk barış yanlısı eylemciler lehte oy kullanılmasına yönelik kitlesel bir hareket gerçekleştirmeyi başardı ('daha çok insana ulaşmaya iyi bir örnek).

Buna karşın Kıbrıs Rum tarafında barış eylemcileri geniş bir destek tabanı oluşturma çabalarında başarısız oldu ve ayrıca faaliyetlerini 1.ci yolla (resmi süreçler) bağdaştırmakta başarısız oldular.

Sivil toplumun barış çabaları yıllar boyunca güçlükler yaşarken siyasi mekanizma ve medya bu çabalara karşı çıkan çalışmalar sergiliyordu. Genel olarak barışı tesis etme çabaları kendini bu işe adanmış ama ayrıca İngilizcesi iyi olan elit kişiler "entelektüel idealistler", tarafından yürütülen çalışmalar olarak görülür. Bu insanlar kendi toplumlarından çok eleştiri aldı – katılım büyük cesaret gerektirir.

Araştırmacılar; Kıbrıs'ta barış tesis etmeye yönelik yeni girişimleri şöyle sıralıyor:

- Toplum içi çalışıp çok-kültürlü bir toplumda güç paylaşımı kültürünü geliştirin
- Her iki toplumdaki daha çok insanla barış tesis etme etkinliklerini açık açık tartışın
- Çözümün getireceği pratikteki işleyişleri ve yararları tartışın
- En alt düzeyde çalışmalar yapıp insanların para desteği yapacağı ve kendilerine ait hissedebilecekleri kampanyalar gerçekleştirin
- Kıbrıslılar olarak birlikte mücadele edin ve müşterek yönlerinizin farkına varın
- Ortak bir plan oluşturmak için bir komite kurun ve bütün grupları bir araya getirin – ne yapmalarını söylemek için değil, toplum içinde büyük bir hareket olduğunuzu fark etmek için
- Eğitimi siyasetten arındırıp eleştirel düşünme ve karşılıklı anlayışın olduğu bir kuruma dönüştürün
- Daha az önyargılı medyayı destekleyin.

Kıbrıslıların görüşleri, Kıbrıs meselesinin geçmişini ve benzeri konular hakkında daha fazla edinmek için makaleyi indirebilirsiniz:

www.cdainc.com/cdawww/pdf/casestudy/rpp_cyprus_cumulative20case20final_20806031_Pdf_1.pdf

Biz dinleyicilerin arasında olanlar için Kıbrıslıların Kıbrıslılar olarak bir arada yaşamak için yaptıkları çok değişik çalışmaları dinlemek cesaret vericiydi. Uğraşmak zorunda kaldıkları sorunlar ve başarısızlıkları dinlemek de oldukça etkileyiciydi.

Kapanış sözleri Bülent Kano'l'dan:

"Kıbrıs sorununun işbirliği içinde çözülmesi gereken ortak bir sorun olduğunu ve iki toplum arasında birbirine bağımlı bir ilişki olduğuna dair ortak bir zihniyet oluşturmamız gerekiyor. Çatışma çözümü eğitimi, farklı konularda çalışan diyalog grupları, ortak projeleri destekleyen kurumlar için kapasite gelişimi için yapılan programları sivil toplumun barışı tesis edebilmesi için güçlendirilmeli ve STÖler yetkilendirilmeli. Bu yeni bir siyasi iki-toplumlu kültür ve hareketin yanında hem toplumsal düzeyde hem de 1. Yol düzeyinde elden ele dolaştırılabilecek politika belgeleri yaratacaktır. Barışı tesis etmeye yönelik çalışan bütün grupların ve bağımsız düşünen bireylerin bir araya gelip çalışma fırsatı yakalayabileceği üçüncü bir alan yaratmamız gerekiyor. Çabalar barış sürecine yön verenlerin daha çok sivil toplum olması ve siyasi liderliğin daha az hakimiyeti altında olmasına yönelik olmalı.

İşte tam da bu yol ayrımında, iki-toplumlu barış eylemcileri, yıllar boyunca bölünmenin iki tarafında edindikleri tecrübe ve becerilerle ve kurdukları gerekli ağlarla önemli bir rol oynayabilirler. Bu, ancak Kıbrıs'ta barış ve istikrarın sadece bölge için değil bütün insanlığın güvenlik ve esenliği açısından da büyük bir fark yaratacağına inanan uluslararası toplumun ve ilgili örgütlerinin sağlam stratejik desteği ve teşviki ile mümkün olabilir."

Barış Üstüne Düşünmek projesi tarafından yayınlanan araştırma makalesinde 2007 yılında her iki toplumda yapılan bir dizi görüşmeden elde edilen bulgulara yer verilmiş. Görüşme yapılanlar Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk toplumunun önde gelenleri, barış eylemcileri ve siyasilerdi.